

УДК 343.14

DOI: 10.26565/2075-1834-2021-32-09

ДОКАЗУВАННЯ ОБСТАВИН КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ СЛІДЧИМ

Гнатенко В. С.,

кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри
кримінального процесу
та організації досудового слідства
факультету №1

Харківського національного університету
внутрішніх справ,

61080, м. Харків, пр. Льва Ландау, 27

e-mail: vista0028@gmail.com

orcid: <https://orcid.org/0000-0003-1714-6164>

АНОТАЦІЯ: *Вступ.* У статті досліджується проблематика доказування обставин кримінального правопорушення слідчим. Процесуальні повноваження слідчого визначено таким чином, що слідчий приймає самостійно всі рішення про провадження слідчих (розшукових) дій, за винятком випадків, коли законом передбачено одержання від прокурора погодження, або санкції від слідчого судді і несе повну відповідальність за їх законність. Після отримання фактичних даних, закріплення їх як доказів, слідчий повинен оцінити всі докази за своїм внутрішнім переконанням. Слідчий повинен бути впевнений, що кримінальне правопорушення вчинив підозрюваний. Якщо в нього виникають сумніви щодо вчинення кримінального правопорушення певним підозрюваним, то він повинен шукати докази як вини, так і невинуватості.

Короткий зміст основних результатів дослідження. Пропонується встановити межі доказування кримінального правопорушення на підставі нормативного забезпечення КК України. До елементів меж доказування кримінального правопорушення належить факт кримінального правопорушення, фактичні дані, відомості про факти та процесуально закріплені докази, що вказують на вину підозрюваного. Важливо зазначити, що межі доказування мають виходити не тільки з обставин кримінального правопорушення, але й обставин, що впливають на ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення або є підставою для звільнення від кримінальної відповідальності.

Висновки. Пропонується внести зміни до КПК України та встановити механізм процесуального керівництва слідчого під час проведення оперативно-розшукової діяльності оперативними підрозділами. Діяльність слідчого з визначення предмету та меж доказування на досудовому розслідуванні може бути покращена за рахунок вдосконалення його процесуального статусу. Для цього доцільно посилити процесуальну самостійність слідчого, відповідно, зменшивши його залежність від прокурора в аспекті оцінки доказів за ключовими питаннями досудового розслідування. Запропоновано інші шляхи удосконалення чинного законодавства України.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: доказування, слідчий, прокурор, слідчий суддя, оперативні підрозділи, досудове розслідування, процесуальне рішення, слідчі розшукові дії.

PROVING THE CIRCUMSTANCES OF A CRIMINAL OFFENSE BY AN INVESTIGATOR

V. Gnatenko,

senior lecturer of the department
criminal proceedings and the organization
of pre-trial investigation
faculty №1

Kharkiv National University of Internal Affairs

Kharkiv, 61080, L. Landau avenue, 27,

e-mail: vista0028@gmail.com

orcid: <https://orcid.org/0000-0003-1714-6164>

ANNOTATION: *Introduction.* The article investigates the problem of proving the circumstances of a criminal offense by investigators. The procedural powers of the investigator are defined in such a way that the investigator makes all decisions on investigative (search) actions, except when the law provides for obtaining approval from the prosecutor or sanctions from the investigating judge and is fully responsible for their legality. After obtaining the factual data, consolidating them as evidence, the investigator must evaluate all the evidence according to his inner convictions. The investigator must be sure that the criminal offense was committed by the suspect. If he has doubts about the commission of a criminal offense by a certain suspect, he must seek evidence of both guilt and innocence.

Summary of the main research results. It is proposed to establish the limits of proving a criminal offense on the basis of regulatory support of the Criminal Code of Ukraine. The elements of the limits of proof of a criminal offense include the fact of the criminal offense, factual data, information about the facts and procedurally established evidence indicating the guilt of the suspect. It is important to note that the limits of proof must be based not only on the circumstances of the criminal

offense, but also on the circumstances that affect the severity of the criminal offense or are grounds for exemption from criminal liability.

Conclusions. It is proposed to amend the CPC of Ukraine and establish a mechanism for procedural guidance of the investigator during the operational and investigative activities of operational units. The investigator's activity in determining the subject and limits of evidence in the pre-trial investigation can be improved by improving his procedural status. To this end, it is advisable to strengthen the procedural independence of the investigator, respectively, reducing his dependence on the prosecutor in terms of evaluating the evidence on key issues of pre-trial investigation. Other ways to improve the current legislation of Ukraine are proposed.

KEY WORDS: proving, investigator, prosecutor, investigating judge, operational units, pre-trial proceedings, procedural decision, investigative search actions.

Вступ. Законодавцем встановлено, що досудове розслідування проводиться слідчими органів Національної поліції України, органів безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, слідчі органів Державного бюро розслідувань, детективи Національного антикорупційного бюро України.

Основним змістовним наповненням досудового розслідування є проведення слідчих дій, тобто дій, спрямованих на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні. Прокурор та слідчий суддя здійснюють нагляд за додержанням законності в діяльності органів досудового розслідування, санкціонують окремі рішення слідчого.

Незважаючи на новели чинного КПК України, процесуальний статус слідчого викликає багато практичних питань, які мають, в деяких випадках, суттєві протиріччя.

По-перше, процесуальні повноваження слідчого залишаються вузькими та не відповідають завданням кримінального судочинства, а саме, проведення швидкого, повного, неупередженого розслідування, встановлення обставин кримінального правопорушення та вини підозрюваного (обвинуваченого).

По-друге, законодавець надав слідчому процесуальні повноваження щодо проведення слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) дій, але не у повному обсязі встановив механізм проведення окремих слідчих (розшукових) дій, а негласні слідчі (розшукові) дії слідчий повинен проводити, у певних випадках, з оперативними підрозділами.

По-третє, в КПК України дещо не повно визначено процесуальні повноваження слідчого щодо забезпечення захисту учасників кримінального провадження, особи, суспільства від кримінальних правопорушень.

Сучасний стан наукової розробки процесуального статусу слідчого заснований на наукових дослідженнях Ю.П. Аленіна, О.В. Бауліна, Н.С. Карпова, В.Д. Берназа, І. Гончарова, Ю.А. Гришина, Л.Я. Гордіна, І.В. Гловюк, О.П. Гуляєва, В.П. Даниленко, О.В. Захарченко, О. Іващенко, О. Кінаша, Я.Ю. Кондратьєва, В.С. Радецького, М.Й. Христинч, Ю.М. Прокопенко, С.І. Лук'янця, С.М. Стахівського, С.В. Слінька, Л.Д. Удалової та ін.

Основні результати дослідження. Органи досудового розслідування було сформовано на початку 1939 року. Чинне тоді законодавство встановлювало процесуальну самостійність слідчого щодо процесуального закріплення оперативних матеріалів, які йому надані були оперативними підрозділами.

М.П. Тепнін у 1928 році, С.Я. Розеблін у 1942 році визначали перші елементи процесуальної діяльності та вказували, що слідчий повинен входити до структури оперативних підрозділів та виконувати процесуальні дії під час оперативної розробки, закріплення доказів, які викривають підозрюваного у вчиненні кримінального правопорушення [2, с. 7; 3, с. 21].

У статті 40 КПК України визначено положення процесуальної самостійності слідчого та вказано, що він має право:

- починати досудове розслідування після реєстрації заяви про вчинене кримінальне правопорушення;
- проводити слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії;
- доручати проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій відповідним оперативним підрозділам;
- звертатися за погодженням із прокурором до слідчого судді з клопотаннями про застосування заходів забезпечення кримінального провадження, проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій;
- повідомляти за погодженням із прокурором особі про підозру;
- за результатами розслідування складати обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру та подавати їх прокурору на затвердження;
- закривати кримінальне провадження, якщо особі не було повідомлено про підозру.

О.В. Баулін, І.В. Басиста, І.Е. Биховський, І. Гончаров, В.П. Даниленко, І. Рогатюк, А.Б. Соловйов, Г.П. Химичева та інші, розробили теоретичні положення процесуальної самостійності слідчого та практики його діяльності у кримінальному процесі. Вони вважали, що слідчий повинен самостійно

приймати процесуальні рішення щодо кваліфікації кримінального правопорушення, визначення меж обвинувачення; прийняття рішення щодо закриття кримінального провадження або направлення обвинувального акту до суду [5, с. 21; 6, с. 12; 7; 8, с. 26; 9, с. 3; 10, с. 44; 11].

На підставі їх розробок були прийняті та закріплені окремі положення процесуальної діяльності слідчого у чинному КПК України.

Процесуальні повноваження слідчого визначено таким чином, що слідчий приймає самостійно всі рішення про провадження слідчих (розшукових) дій, за винятком випадків, коли законом передбачено одержання від прокурора погодження, або санкції від слідчого судді і несе повну відповідальність за їх законність.

Слідчий, в межах своїх повноважень, повинен об'єктивно формулювати висновки, на основі перевірених, достовірних показань, про факти вчинення кримінального правопорушення. Процесуальна самостійність слідчого передбачає однаковий правовий статус для всіх слідчих, рівно як їх повноваження, незалежно від відомчої належності.

Практична діяльність слідчих підрозділів органу досудового розслідування та теоретичні прогалини процесуального статусу слідчого можна визначити у наступному. По-перше, належним чином статус слідчого не визначено. Його статус регламентується в окремих випадках законом, а в інших відомчими нормативними актами Генеральної прокуратури України, МВС України, Департаменту Національної поліції України. По-друге, процесуальні повноваження слідчого, що вказані у КПК України не мають окремої статті у якій вони мали бути визначені, що звужує його статус.

Слідчий є стороною обвинувачення у кримінальному процесі. На нього покладено обвинувальну функцію, яка включає до себе отримання доказів їх збирання, дослідження та оцінку на стадії досудового провадження. Слідчий складає повідомлення про підозру відносно особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, та обвинувальний акт. У обвинувальному акті він викладає кваліфікацію кримінального правопорушення, вказує мотив, мету вчинення кримінального правопорушення.

Слідчий уповноважений проводити негласні слідчі (розшукові) дії, але він, не маючи технічного забезпечення, повинен звертатися до технічної служби або до оперативних підрозділів. Механізм проведення слідчим даних процесуальних дій не встановлений чинним законодавством, хоча механізм проведення негласних слідчих (розшукових) дій оперативними підрозділами встановлений відомчими нормативними актами та Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність».

Повноваженнями слідчого передбачено проведення ревізії та перевірки за нормами чинного законодавства, але яким законом повинен користуватися слідчий не визначено.

Чинний КПК встановлює інші повноваження слідчого, які передбачені чинним законодавством, але дані повноваження мають розбіжності.

Слідчий у своїй процесуальній діяльності підконтрольний прокурору, який здійснює прокурорський нагляд у формі процесуального керівництва, однак питання взаємодії прокурора і слідчого належним чином не регламентовані.

Слідчий під час досудового провадження виконує інші функції, а саме – встановлює підстави для реабілітації підозрюваного, складає постанову про закриття кримінального провадження, забезпечує участь сторони захисту на стадії досудового провадження та ін.

Під час досудового розслідування слідчий має юридичну відповідальність за якість, процесуальну точність кваліфікації кримінального правопорушення. Він виконує організаційну, профілактичну роботу щодо встановлення доказів тощо.

Пропонуємо визначити процесуальну самостійність слідчого окремою статтею у КПК України, у якій доцільно зазначити, що слідчий має самостійно вирішувати процесуальні питання та приймати процесуальні рішення щодо кваліфікації складу кримінального правопорушення; визначити межі обвинувачення; закрити кримінальне провадження, якщо підозрюваному не було оголошено повідомлення про підозру; направляти матеріали кримінального провадження до суду з обвинувальним актом.

Слідчий проводить досудове розслідування та повинен встановити межі доказування, які включають до себе коло обставин, що необхідно визначити відносно підозрюваного та складу кримінального правопорушення. Межі доказування кримінального правопорушення включають до себе елементи фактичних даних кримінального правопорушення, відомості про факти та процесуально закріплені докази, що вказують на вину підозрюваного.

Слідчий повинен встановити за кожним кримінальним провадженням склад кримінального правопорушення та процесуально визначити докази, які підтверджують вину підозрюваного. Межі доказування мають виходити не тільки з обставин кримінального правопорушення, а включати профілактичну діяльність щодо подальшого припинення кримінального правопорушення.

Пропонується встановити межі доказування кримінального правопорушення на підставі нормативного забезпечення КК України. До елементів меж доказування кримінального правопорушення належить факт кримінального правопорушення, фактичні дані, відомості про факти та процесуально

закріплені докази, що вказують на вину підозрюваного. Важливо зазначити, що межі доказування мають виходити не тільки з обставин кримінального правопорушення, але й обставин, що впливають на ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення або є підставою для звільнення від кримінальної відповідальності.

Запропоновано встановити теоретичну модель меж доказування слідчим обставин кримінального правопорушення таким чином:

- слідчий не повинен мати упередженість щодо вини підозрюваного, поки не будуть встановлені факти та докази, які свідчать про вчинення кримінального правопорушення;
- слідчий повинен розподілити обставини кримінального правопорушення на частини, щоб встановити кожен деталь, яка має значення для визначення вини підозрюваного, вирішення завдань кримінального судочинства таким чином, щоб провести швидко та повне досудове розслідування;
- необхідно починати досудове розслідування із встановлення обставин кримінального правопорушення, поступово доходити до складних фактів, визначити кваліфікацію кримінального правопорушення та, в контексті кваліфікації, проводити слідчі (розшукові) дії;
- за допомогою криміналістичних методик встановлення доказів здійснити заходи щодо їх застосування та встановити обставини кримінального правопорушення;
- забороняється застосування заходів насильства, обману, тиску на підозрюваного (обвинуваченого) під час проведення процесуальних, слідчих (розшукових) та судових дій.

Система, структура, форма кримінального провадження побудована таким чином, що досудове розслідування має ознаки публічного процесу. Слідчі повноваження встановлені таким чином, що він повинен проводити слідчі (розшукові) дії, які пов'язані зі збиранням, дослідженням фактичних даних. В даному разі слідчий має процесуальні повноваження надати клопотання через прокурора до слідчого судді на отримання ухвали про проведення слідчих (розшукових) дій, які тимчасово обмежують права та свободи підозрюваного у кримінальному процесі.

Слідчий має право відчиняти приміщення, застосовувати при цьому фізичну силу, ознайомлюватися з документами, речовими доказами, які підлягають вилученню за протоколом слідчої (розшукової) дії. Отже, слідчий має повноваження пошуку доказів.

Після отримання фактичних даних, закріплення їх як доказів, слідчий повинен оцінити всі докази за своїм внутрішнім переконанням. Слідчий повинен бути впевнений, що кримінальне правопорушення вчинив підозрюваний. Якщо в нього виникають сумніви щодо вчинення кримінального правопорушення певним підозрюваним, то він повинен шукати докази як вини, так і невинуватості.

Практика знає багато прикладів, коли підозрюваний визнає вину, щоб уникнути обставин, які вказують на обтяжуючі обставини кримінального правопорушення, зокрема вчинення групою, або злочинною організацією.

По-перше, підозрюваний визнає вину щодо вчинення менш тяжкого кримінального правопорушення, щоб уникнути покарання за більш тяжке. По-друге, слідчий під час доказування обставин кримінального правопорушення отримує матеріали від потерпілого, оперативних підрозділів, захисника підозрюваного, які мають елементи фальсифікації. На цих матеріалах слідчий повинен формулювати обвинувачення, а суддя розглянути його.

Практика має багато прикладів, коли матеріали досудового розслідування в кінцевому висновку не підтверджуються судом. Статистичні дані Верховного Суду України за період з 2018-2019 рік, свідчать про збільшення на 20% виправдувальних Вироків у порівнянні з 2016-2017 роком. В даному разі можна говорити про недоліки проведення досудового розслідування слідчим, недостатнім процесуальним контролем з боку прокурора.

Вважаємо за необхідне визначити прогалини та надати їх форми: прогалини у доказах, у побудові версій, у оцінці фактів, фактичних даних та відомостей про факти.

Емпіричний матеріал свідчить про необхідність визначити прогалини у доказах. По-перше, слідчий приймає процесуальні рішення під час збирання, перевірки, оцінки фактичних даних та доказів, проводить слідчі (розшукові), негласні слідчі (розшукові) дії, але встановити межі доказування не може за відсутності складу кримінального правопорушення.

Необхідно зазначити, що окремі учасники кримінального провадження не мають повноважень у доказуванні кримінального правопорушення, а беруть участь у встановленні, закріпленні, визначенні фактів та доказів. Однак під час судового розгляду такі особи можуть змінювати або відмовлятися від своїх показань, а суддя не може прийняти процесуальне рішення щодо встановлення вини обвинуваченого. В даному разі це свідчить про недоліки проведення досудового розслідування слідчим.

По-друге, підозрюваний визнає себе винуватим, але під час судового розгляду вказує на інші обставини кримінального правопорушення.

Прикладом є кримінальне провадження щодо вчинення розбійного нападу. На підставі показань потерпілого було встановлено, що коли він йшов до дому, то отримав удар по голові, після чого втратив свідомість. Його знайшли у каналізаційному люку. Оперативно-розшуковими діями було встановлено

підозрювану особу, яка надала показання щодо вчинення зазначеного кримінального правопорушення. Підозрюваний заявив, що вдарив потерпілого палкою, але за висновками експертизи удар було нанесено тупим предметом, схожим на кулак. Слідчий направив матеріали кримінального провадження до суду. Під час судового розгляду мати обвинуваченого попросила його сказати правду про вчинення кримінального правопорушення. Обвинувачений вказав, що вони були удвох та бив його знайомий, який заподіяв потерпілому тілесні ушкодження середньої тяжкості. Таким чином, під час судового розгляду кримінального провадження було встановлено, що обвинувачений взяв вину на себе, щоб уникнути співучасті, як кваліфікованого визначення цього складу кримінального правопорушення.

Пропонуємо визначення прогалин досудового розслідування у таких формах.

По-перше, активна протидія слідчому під час проведення слідчих (розшукових) дій включає до себе такі елементи, зокрема: дезінформація слідчого з боку підозрюваного про фактичні дані, надання неправдивих показань, фальсифікація документів, приховування предметів, зброї, підбурювання до надання неправдивих показань свідків; знищення фактичних даних та доказів під час ознайомлення з матеріалами кримінального провадження, погрози, шантаж, тиск на учасників кримінального провадження.

По-друге, пасивна протидія доказуванню – це встановлення фактичних даних, зокрема: відмова від надання показань на підставі права на відмову від самовикриття та права не свідчити проти себе, та близьких родичів, та членів сім'ї; невиконання правил участі у проведенні слідчих (розшукових) дій, а також відмова від участі в них; відмова від явки до слідчого, незважаючи на отримання повістки про виклик; заперечення відносно встановлених фактів, або мовчання про них.

Досудове розслідування має декілька етапів: початок проведення досудового розслідування; проведення слідчих (розшукових) дій, щодо встановлення обставин кримінального правопорушення; проведення експертизи та встановлення доказів, які вказують на вину підозрюваного; складання повідомлення про підозру та допит підозрюваного; оголошення підозрюваному та його захиснику про закінчення досудового розслідування, ознайомлення з матеріалами кримінального провадження; складання слідчим обвинувального акту та реєстру досудового розслідування, або закриття кримінального провадження.

Згідно ст. 214 КПК України слідчий починає розслідування після отримання заяви про вчинене кримінальне правопорушення. Сутність проведення слідчих (розшукових) дій полягає в отриманні (збиранні), дослідженні доказів та їх перевірки і оцінки.

Слідчий вживає належні заходи для забезпечення присутності під час проведення слідчої (розшукової) дії осіб, чії права та законні інтереси можуть бути обмежені або порушені.

Процесуальний зміст слідчих (розшукових) дій визначено у главі 20 КПК України. До слідчих (розшукових) дій належать: допит; проведення допиту в режимі відеоконференції; пред'явлення для впізнання; пред'явлення речей для впізнання; пред'явлення трупу для впізнання; проникнення до житла або іншого володіння особи; обшук; огляд; огляд трупу; слідчий експеримент; освідування особи; проведення експертизи; отримання зразків для експертного дослідження.

Підставами для проведення слідчої (розшукової) дії є наявність достатніх відомостей, що вказують на можливість досягнення її мети. Слідчі (розшукові) дії є діями, спрямованими на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні.

Перед проведенням слідчої (розшукової) дії особам, які беруть у ній участь, роз'яснюють їх права і обов'язки, а також юридичну відповідальність, яка встановлена чинним законодавством. Проведення слідчих (розшукових) дій у нічний час (з 22 до 6 години) не допускається, за винятком невідкладних випадків, коли затримка в їх проведенні може призвести до втрати слідів кримінального правопорушення чи втечі підозрюваного.

У разі отримання під час проведення слідчої (розшукової) дії доказів, які можуть вказувати на невинуватість особи у вчиненні кримінального правопорушення, слідчий, прокурор зобов'язані провести відповідну слідчу (розшукову) дію в повному обсязі, долучити складені процесуальні документи до матеріалів досудового розслідування та надати їх суду у випадку звернення з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності.

Процесуальні повноваження слідчого, згідно зі ст. 207 КПК України визначені щодо затримання підозрюваного, у випадках: якщо особу застали під час вчинення злочину або замаху на його вчинення; якщо безпосередньо після вчинення злочину очевидець, в тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин; якщо є обґрунтовані підстави вважати, що можлива втеча з метою ухилення від кримінальної відповідальності особи, підозрюваної у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого корупційного злочину.

Згідно зі ст. 208 КПК України, особа є затриманою з моменту, коли вона силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із слідчим або оперативним співробітником чи в приміщенні, визначеному слідчим. Слідчий або співробітник оперативного підрозділу зобов'язані доставити

затриману особу до найближчого підрозділу органу досудового розслідування, в якому негайно реєструються дата, точний час (година і хвилини) затримання. Термін затримання особи без ухвали слідчого судді, суду не може перевищувати сімдесяти двох годин з моменту затримання. Затримана без ухвали слідчого судді, суду особа не пізніше шістдесяти годин з моменту затримання повинна бути звільнена або доставлена до суду для розгляду клопотання про обрання стосовно неї запобіжного заходу.

Слідчий має повноваження щодо застосування міри кримінального процесуального примусу, який він використовує, в окремих випадках, для тиску на підозрюваного під час досудового провадження. Він має, з одного боку, можливість тиску у разі фіксації протоколу допиту, перевірки показань. З іншого – він повинен дотримуватися чинного законодавства та забезпечити гарантії участі підозрюваного у кримінальному провадженні: надати йому та роз'яснити процесуальні права та обов'язки, надати захисника та забезпечити його участь під час проведення кримінального провадження.

Під час затримання слідчий встановлює обставини кримінального правопорушення, розшукує докази, документи та речові докази.

Наприклад, оперативні підрозділи встановили де підозрюваний сховав зброю вбивства. Вони надали слідчому інформацію, які він повинен перевірити процесуальним шляхом, а саме – провести обшук у домогосподарстві підозрюваного. Під час обшуку слідчий виявив зброю вбивства.

Слідчий має процесуальні повноваження щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій, згідно глави 21 КПК України. Практика проведення негласних слідчих (розшукових) дій та результати судового розгляду кримінального провадження свідчать, що механізм проведення негласних слідчих (розшукових) дій належним чином не регламентований законом. Слідчий не має процесуальних повноважень здійснювати нагляд за законністю діяльності оперативних підрозділів під час провадження оперативно-розшукових заходів у разі надання їм доручення. Закон передбачає можливість введення до складу слідчої групи працівників оперативних підрозділів, які здійснюють ОРД, але слідчий здійснює керівництво і організацію роботи, а не забезпечує нагляд за проведенням оперативно-розшукової діяльності. Закон покладає функцію такого нагляду на прокурора. Вважаємо, що таке положення не відповідає статусу слідчого, який є самостійним процесуальним учасником кримінального процесу.

Пропонуємо внести зміни до КПК України та встановити механізм процесуального керівництва слідчого під час проведення оперативно-розшукової діяльності оперативними підрозділами.

Під час досудового провадження всі процесуальні дії фіксують письмово. Слідчий виконує функцію обвинувачення та захисту. Слідчий відшукує (збирає) сліди кримінального правопорушення, оцінює їх та процесуально закріплює протоколом слідчої (розшукової) дії.

Теоретичні проблеми доказування на стадіях досудового розслідування, встановлення меж вини підозрюваного мають бути визначені на підставі доказів, які слідчий збирає під час проведення слідчих (розшукових) дій. Предмет доказування, визначений у КПК України, вказує на необхідність визначення всіх обставин кримінального правопорушення. Межі обставин кримінального правопорушення слідчий повинен визначити на підставі КК України (складу кримінального правопорушення). Якщо слідчий розслідує вбивство, то він встановлює обставини складу вбивства. Якщо слідчий розслідує крадіжку, то тут він визначає обставини складу крадіжки.

Висновки. Всі кримінальні провадження розслідують за процесуальною формою однаково, але специфіка розслідування окремої категорії кримінальних проваджень, зокрема відносно неповнолітніх, вказує на визначення питань віку неповнолітнього, впливу на нього, фактів, що свідчать про його виховання та ін. Під час досудового розслідування слідчий встановлює предмет доказування кримінального правопорушення шляхом проведення слідчих (розшукових) дій, він здійснює заходи розкриття кримінального правопорушення. Матеріали кримінального провадження слідчий надає прокурору, який здійснює процесуальне керівництво за проведенням досудового розслідування. Прокурор повинен мати персональну відповідальність за рух кримінального провадження та нести юридичну відповідальність на недоліки досудового розслідування у разі якщо колегіальний суд, суддя змінює кваліфікацію кримінального правопорушення, виключає докази з обвинувачення та ін.

Діяльність слідчого з визначення предмету та меж доказування на досудовому розслідуванні може бути покращена за рахунок вдосконалення його процесуального статусу. Для цього доцільно посилити процесуальну самостійність слідчого, відповідно, зменшивши його залежність від прокурора в аспекті оцінки доказів за ключовими питаннями досудового розслідування; вдосконалити механізм забезпечення обов'язковості рішень слідчого; детальніше унормувати відносини між слідчим та оперативними підрозділами; надати слідчому право вживати заходів з усунення умов вчинення кримінального правопорушення. На рівні конкретного кримінального провадження оптимізації визначення меж доказування буде сприяти дотримання запропонованих в роботі умов.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аленин Ю. П. Уголовно-процесуальний кодекс України Науч. практ. комментарий / Ю. П. Аленин. – Одеська нац. юрид. академія. Харків. Одисей. 2003. - 959 с.

2. Розенблит С. Я. Дознание в красной армии / С. Я. Розенблин. – Москва : Юридическое издательство, 1942. – 50 с.
3. Тепнин М. П. Руководство по дознанию в частях и учреждениях РККА. / М. П. Тепгин. – Москва : Изд-во военной литературы, 1928. - 188 с.
4. Nukusheva, A., Zhamiyeva, R., Shestak, V., Rustembekova, D. Formation of a legislative framework in the field of combating cybercrime and strategic directions of its development (2021) Security Journal. <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-85108251007&doi=10.1057%2fs41284-021-00304-3&partnerID=40&md5=af70cd933caf4ec0c3c5408676adef13>
5. Баулін О. В. Новації сучасного реформування інституту слідчих дії // Правові реформи в Україні: реалії сьогодення: Ч. 2 : матеріали IV Всеукр. наук.-теорет. конф. (Київ, 11 жовт. 2012 р.) / Нац. акад. внутр. справ. – К. : НАВС, 2012. – С. 21–24.
6. Басиста І.В. Правові основи прийняття і виконання рішень слідчого на стадії досудового розслідування . автореф.. докт. юрид. наук. 12.00.09. / І.В. Басиста/ Запоріжжя, 2012. – 36с.
7. Быховский И. Е. Процессуальные и тактические вопросы системы следственных действий / И. Е. Быховский. – М.: Юрид. лит., 1976. - 150 с.
8. Гончаров І. Деякі аспекти процесуальної самостійності слідчого / І. Гончаров // Право України. - Київ : МЮ України, 1995. - № 7. - С. 26-27.
9. Даниленко В. П. Незалежній Україні – незалежне слідство /В.П. Даниленко // Право України. - Київ : МЮ України, 1992. - № 16. - С. 3.
10. Рогатюк І. Обвинувачення та принцип презумпції невинуватості при провадженні досудового слідства / І. Рогатюк // Право України. - Київ : МЮ, 2001. - № 10. - С. 44.
11. Химичева Г. П. Досудебное производство по уголовным делам: концепция совершенствования уголовно-процессуальной деятельности / Г. П. Химичева. – Москва : Экзамен, 2003. - 350 с.
12. Jerman Blažič, B., Klobučar, T. Advancement in Cybercrime Investigation – The New European Legal Instruments for Collecting Cross-border E-evidence (2019) Advances in Intelligent Systems and Computing, 918, pp. 858-867. https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-85061384367&doi=10.1007%2f978-3-030-11890-7_80&partnerID=40&md5=0a7c8a45a016079ec9521974f362de08
13. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / За загальною редакцією професорів В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. — К.: Юстиніан, 2012 — 1224 с.
14. Кримінальний процесуальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

REFERENCES

1. Alenin Yu. P. Code of Criminal Procedure of Ukraine Nauch. practical commentary / Yu. P. Alenin. - Odessa nat. legal academy. Kharkiv. Odysseus. 2003. - 959 p.
2. Rosenblit S. Ya. Inquiry in the Red Army / S. Ya. Rosenblyn. - Moscow: Legal publishing house, 1942. - 50 p.
3. Tepnin M. P. Guide to inquiry in parts and institutions of the Red Army. / M. P. Tepgin. - Moscow: Publishing house of military literature, 1928. - 188 p.
4. Nukusheva, A., Zhamiyeva, R., Shestak, V., Rustembekova, D. Formation of a legislative framework in the field of combating cybercrime and strategic directions of its development (2021) Security Journal. <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-85108251007&doi=10.1057%2fs41284-021-00304-3&partnerID=40&md5=af70cd933caf4ec0c3c5408676adef13>
5. Baulin O. V. Innovations of the modern reformation of the institute of research // Legal reforms in Ukraine: realities of the day: Part 2: materials of the IV All-Ukr. sci.-theor. conf. (Kyiv, 11 Zhovt. 2012) / Nat. acad. internal ref. - K. : NAVS, 2012. - S. 21–24.
6. Bassist I.V. Legal basis for acceptance and resolution of the incident at the stage of pre-trial investigation. autoref.. doc. legal Sciences. 12.00.09. / I.V. Bass player / Zaporozhzhya, 2012. – 36 p.
7. Bykhovskiy I. E. Procedural and tactical issues of the system of investigative actions / I. E. Bykhovskiy. – М.: Yurid. lit., 1976. - 150 p.
8. Goncharov I. Some aspects of procedural independence of the investigator / I. Goncharov // Law of Ukraine. - Kyiv: Ministry of Justice of Ukraine, 1995. - № 7. - P. 26-27.
9. Danylenko VP Independent Ukraine - an independent investigation / VP Danylenko // Law of Ukraine. - Kyiv: Ministry of Justice of Ukraine, 1992. - № 16. - P. 3.
10. Rohatyuk I. Accusation and the principle of presumption of innocence in pre-trial investigation / I. Rohatyuk // Law of Ukraine. - Kyiv: Manchester United, 2001. - № 10. - P. 44.
11. Khimicheva GP Pre-trial proceedings in criminal cases: the concept of improving criminal procedure / GP Khimicheva. - Москва: Экзамен, 2003. - 350 с.
12. Jerman Blažič, B., Klobučar, T. Advancement in Cybercrime Investigation - The New European Legal Instruments for Collecting Cross-border E-evidence (2019) Advances in Intelligent Systems and Computing, 918, pp. 858-867. https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-85061384367&doi=10.1007%2f978-3-030-11890-7_80&partnerID=40&md5=0a7c8a45a016079ec9521974f362de08
13. Criminal Procedure Code of Ukraine. Scientific and practical commentary / Edited by Professors VG Goncharenko, VT Nora, ME Shumyla. - K. : Justinian, 2012 - 1224 p.
14. Criminal Procedure Code of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>